

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, nauwkeurig lezen, zoekend lezen, titel, illustratie, tekst, tekstsoort, de bedoeling van de schrijver, verhaal, verhalende tekst, informatieve tekst, gedicht en vervolgverhaal, alinea, witregel, inspringen, inleiding, kern, slot.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigheden

Oefentekst 1 *Opa* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start (1 min.)

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de titel, de **illustratie**, lees de eerste zin en de laatste zin.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen. Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? ... Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Vraag na het lezen: *Wie vond het een moeilijke tekst? ...*

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.

2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.
3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.
4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 1

1. *Hoe kunnen we erachter komen welke **titel** het beste past boven deze tekst? ... Deze vraag kun je pas beantwoorden als je de hele tekst gelezen hebt. Om er achter te komen welke titel het best past, moeten we weten waar de tekst over gaat. Wat is het belangrijkste uit deze **tekst**? We kijken naar elk antwoord. Antwoord A: Het eten. Is dat het belangrijkste? ... Nee, het eten is niet het belangrijkste bij dit verhaal. Antwoord B: De man en de vrouw. Draait de tekst om de man en vrouw? ... Nee, ook zij zijn niet het belangrijkste. Antwoord C: Opa. Is de opa in het verhaal belangrijk? ... Ja, de opa heeft een belangrijke rol in de tekst. We kijken ook nog naar antwoord D: De jongen. Is de jongen het belangrijkste onderwerp van de tekst? ... Nee, ook daar gaat de tekst niet om. Dat betekent dat antwoord C het beste antwoord is.*

(Antwoord C: Opa)

2. *Om achter de **tekstsoort** te komen, moet je bedenken waarom de schrijver deze tekst heeft geschreven, oftewel wat de **bedoeling van de schrijver** is. Wil hij de mensen vermaken met een **verhaal**? Dan zou antwoord A of B goed zijn. Of wil de schrijver **informatie geven**, zoals antwoord C aangeeft. Of is antwoord D correct en gaat het hier om een **gedicht**? Als we naar deze tekst kijken, dan wordt er geen informatie gegeven en ook is deze tekst geen gedicht. Antwoord C en D zijn dus fout. Het gaat hier om een **verhaal**. Dan moeten we alleen nog kijken of het een **verhalende tekst** is, of een **vervolgverhaal**. Zou er nog een vervolg komen op dit verhaal? Nee, dat lijkt niet logisch. Dat betekent dat antwoord B fout is, en het goede antwoord dus A is.*

(Antwoord A: Verhalende tekst)

3. *Om erachter te komen welk woord het best past op de plek van 'amper' moeten we eigenlijk weten wat het woord 'amper' in deze zin betekent. Laten we de regel eens lezen. Lees regel 2. Uit deze zin worden we niet veel wijzer. Als we nu ook eens een regel ervoor en erna lezen. Lees regel 1 vanaf "Zijn oren..." tot en met regel 3 "...slurpte hij". Dus volgens de tekst kon de man zijn lepel amper vasthouden en hij morste soep op het tafelkleed. Dat betekent dus dat 'amper' zoiets betekent als 'bijna niet'. Laten we eens naar de antwoorden gaan kijken. Welk antwoord komt het dichtst bij de betekenis 'bijna niet'? Dat zou antwoord B 'nauwelijks' zijn. Laten we dit antwoord eens invullen in de zin. De zin wordt dan: "Aan tafel kon hij zijn lepel nauwelijks vasthouden". Zou dat antwoord passen? Ja, dat antwoord zou wel kunnen passen, want als hij zijn lepel nauwelijks kan vasthouden, is het logisch dat hij gaat morsen. Laten we voor de zekerheid de andere antwoorden ook eens invullen. Vul antwoorden A, C en D ook in de zin in en bespreek deze.*

(Antwoord B: nauwelijks)

4. *Laten we de antwoorden eens doornemen. Antwoord A is 'amper'. Als we de regel met amper lezen (regel 2), weten we dan dat de man vaker onsmakelijk at? ... Nee, dat wordt niet duidelijk in deze zin. Antwoord B: vaak. Lees regel 3. Dus de man slurpte vaak. Dan weten we dus dat hij het niet voor de eerste keer deed.*
(Antwoord B: vaak)
5. *Waar staat dat hij achter het fornuis moet gaan zitten? Laten we de antwoorden eens doornemen. U leest de antwoorden voor of geeft een beurt. Welke antwoord is zeker fout? ... A en D zijn zeker fout. Dan blijven antwoord B en C over. Welke van de twee zou het beste zijn? ... B zou wel kunnen maar C is nog net iets beter: ze wilden hem liever niet zien eten!*
(Antwoord C: Omdat ze hem niet graag zagen eten.)
6. *Als je het woord 'bedroefd' kent, kun je het goede antwoord misschien meteen aankruisen. Wat kun je doen als je het woord niet kent? ... Laten we in de tekst een stukje voor het woord en een stukje erna gaan lezen. Lees regel 9 vanaf "Opa kreeg..." tot en met regel 11 "... met tranen." Opa kreeg dus tranen in zijn ogen. Welk gevoel zou daar het beste bij passen als we naar de antwoorden kijken? Wanneer krijg je tranen? ... Als je verdrietig bent.*
(Antwoord D: verdrietig)
7. *Wie gaf de oude man een uitbrander? Waar staat dat in de tekst? Hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Het staat in regel 13 en 14. Laten we die zin nog eens lezen en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Lees regel 13 vanaf "De jonge..." tot en met "een uitbrander". Wie gaf volgens deze zin de opa nu een uitbrander? Juist, de jonge vrouw. Laten we eens naar de antwoorden kijken. De jonge vrouw staat niet bij één van de antwoorden, dus moeten we gaan kijken wie de jonge vrouw is. Hoe kunnen we daar achter komen? ... Laten we een stuk terug lezen. Lees de eerste alinea van de tekst. In regel 3 staat dat de oude man woonde bij zijn zoon en schoondochter. Wie was de jonge vrouw dus? Ja, zijn schoondochter.*
(Antwoord C: zijn schoondochter)
8. *Waar staat dat de oude man uit een houten kom moest eten? Laten we de antwoorden eens doornemen. A zou kunnen, B ook, C niet, maar D weer wel. Drie antwoorden die wel kunnen, maar we moeten het beste antwoord eruit kiezen. Hiervoor moeten we weer **zoekend lezen**. Het staat in regel 15 en 16. Laten we het hele stukje nog eens lezen en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Lees vanaf regel 12 "Toen op..." tot en met regel 16 "... daaruit eten." Waarom moest de oude man nu uit een houten kom eten? In regel 13 staat het geschreven: het viel op de grond en brak in een heleboel stukken. Staat een soortgelijk antwoord erbij? Ja, antwoord D, dat is het beste antwoord.*
(Antwoord D: Omdat hij zijn bord brak.)
9. *Waar in de tekst staat dat de man en vrouw gingen huilen? Ook hiervoor moeten we **zoekend lezen**. Dat staat in regel 23. Laten we het stukje nog eens lezen en **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)** gebruiken. Lees vanaf regel 17 "Op een..." tot en met regel 13 "... te huilen." Waarom gingen de man en vrouw huilen? Dat staat eigenlijk niet in de tekst geschreven. Wat gebeurt er in dit stukje tekst? Juist, de jongen maakt een kom voor zijn ouders. Waarom doet hij dat? ... Hij zegt dat hij die maakt, zodat zijn vader en moeder hieruit kunnen eten als hij groot is. Waarom zouden de man en de vrouw daarom gaan huilen? Laten we eens naar de antwoorden kijken. Neem de antwoorden door. De man en vrouw gingen huilen, omdat ze ineens begrepen dat zij ook oud zouden worden. En dan zouden ze niet graag zo behandeld worden.*
(Antwoord D: Omdat ze begrepen dat zij ook oud zouden worden.)
10. *Welke zin is niet waar? Als je de tekst goed gelezen hebt en steeds goed hebt nagedacht, weet je het antwoord misschien wel. We nemen de antwoorden één voor één door. A. Opa was boos omdat hij niet meer aan tafel mocht zitten. Is dat waar? ... Nee, opa was niet boos, maar verdrietig. Deze zin is dus niet waar. Om zeker te zijn van ons antwoord controleren we toch de rest van de mogelijkheden ook nog even. Antwoord B: Opa woont bij de jongen in één huis. Dat klopt (regel 3 en 4). Antwoord C: De jongen maakt inderdaad een kom voor zijn vader en moeder (regel 20 t/m 22). Antwoord D: De man en vrouw hadden spijt. Dit staat niet precies zo beschreven, maar de man en vrouw vroegen opa wel weer aan de tafel te komen eten (regel 24). Dus het lijkt er inderdaad op dat ze spijt hebben.*
(Antwoord A: Opa was boos omdat hij niet meer aan tafel mocht zitten.)

11. Hoeveel **alinea's** heeft deze tekst? Wat zijn alinea's? ... Dat zijn kleine stukjes tekst die gescheiden zijn door een **witregel** of die **inspringen**. Als we naar de tekst kijken, springen de regels dan in of staan er witregels tussen de alinea's? ... Ja, witregels. Hoeveel alinea's tel je nu?

(Antwoord C: vier)

12. Weten jullie waar **de inleiding** begint? ... Bij regel 1, want dat is het begin van de tekst. In de inleiding maak je meestal kennis met de hoofdpersonen en de plaats waar het verhaal speelt. En waar begint **het slot** van dit verhaal? ... Bij de laatste alinea. Dat is bij regel 17. Wat is dan het goede antwoord? Je weet nu waar de inleiding en het slot staan, maar hoe zou je die twee middelste alinea's dan kunnen noemen? ... **de kern!**

(Antwoord A: De inleiding begint met regel 1 en het slot met regel 17.)

Antwoorden

1. C	7. C
2. A	8. D
3. B	9. D
4. B	10. A
5. C	11. C
6. D	12. A